

Oikeus elämään

- Ihmisoikeudet

Rehtorin kokemukset turvataitomateriaalien testauksesta

SISÄLLYSLUETTELO

1. Koulun nykytila
2. Kohderyhmä
3. Toimijat
4. Aikataulu
5. Toimintaympäristö
6. Materiaalit
7. Tuntisuunnitelmat
8. Reflektointi
9. Suositus
10. Muuta
11. Lähteet

1. Koulun nykytila

Koulussamme pyritään kehittämään yhteisöllistä toimintaa ja oppilaiden osallistamista ja osallistumista mahdollisimman laajalti ja monipuolisesti. Turvallisuusasiat ovat säännöllisesti ja jatkuvasti ajankohtaisia ja arkipäivän tilanteiden myötä turvallisuusajattelua ja samalla kunkin yksilön omaa vastuuta yritetään viestittää ja kehittää. Halutaan korostaa kunkin yksilön omaa vastuuta sekä aikuisen että lapsen tilanteista ja niistä toimimisesta.

2. Kohderyhmä

Kohderyhmänä Turvataito-materiaalien kokeilemisessa olivat tällä kertaa Elämänkatsomustietoryhmän oppilaat, jotka olivat luokilta 2.-4. Tarkoitus oli myös ehtiä ottaa mukaan muiden ryhmien ja luokkien oppilaita ensimmäisestä kuudenteen luokkaan. Mutta aikataulusyistä tätä ei ehditty toteuttamaan ennen raportin palauttamista. Tarkoitus oli ottaa myös yläasteelle siirtyvien oppilaiden kanssa näitä teemoja ja erilaisia käytännön harjoituksia.

3. Toimijat

Elämänkatsomusryhmän kanssa toimijana oli raportin kirjoittaja. Kehittämistehtävän suunnitelmassa oli ajatuksena tehdä yhteistyötä myös kuudennen ja neljännen luokan opettajan kanssa. Ensi vuonna on tarkoitus saada kaikki opetusryhmät mukaan jollakin tapaa.

4. Aikataulus

Turvataito-materiaaleja käytettiin toukokuun kahdella ensimmäisellä viikolla. Oppituntien päätteeksi keskusteltiin tuntien sisällöistä ja arvioitiin omia kokemuksia ja työtapoja.

5. Toteutusympäristö

Oppitunnit toteutettiin Elämänkatsomustietoryhmän käyttämässä kuvaamataitoluokassa, jossa oli hyvin tilaa.

6. Materiaalit

Testattiin ja käytettiin *Mun rajat* – opetusmateriaalia ja *Turvataitoja lapsille* – materiaalia. *Mun rajat* – materiaalista erityisesti Ihmisoikeuksia kokonaisuutta ja *Turvataitoja lapsille* – materiaalista erityisesti Tunne oma arvosi, Minusta tuntuu, Oikeus olla turvassa ja Olemme hyviä kavereita.

7. Tuntisuunnitelmien toteutuminen käytännössä

Tunnin aihe: *Oikeus elämään*

Teemana miten ihminen voi voimakkaasti vaikuttaa elämän suojelemiseen.

Tehtiin elämänverkkoharjoitus, jossa pohditaan miten elämää voi suojella ja ihmisen oman toiminnan vaikutuksia elämän ylläpitämisessä ja tuhoamisessa. Samalla harjoituksen myötä tulee keskustelluksi Ihmisoikeuksista: oikeus elämään - oikeus kehitykseen.

Oppilaat istuivat piirissä ja lankakerää heitettiin aina seuraavalle ja samalla kerrottiin mikä pitää elämää yllä ja miten itse voin pitää elämää yllä ja miten siihen voin vaikuttaa omilla toimillani. Oppilaat nimesivät asioita, joista sitten samalla keskusteltiin ja otettiin esimerkkejä. Tai oppilas kertoi esimerkin ja mietittiin sitten siihen liittyvä toimintatapa.

Kun tämä vaihe oli tehty, niin toisessa vaiheessa verkkoa lähdettiin purkamaan leikkaamalla saksilla poikki aina yksi lanka kun samalla oli maininnut mikä tuhoaa tai vahingoittaa elämää ja miten omalla toiminnalla voi estää ja tuhota elämää.

Oppilaat tekivät tätä harjoitusta hyvin keskittyneesti, he toivat hyviä esimerkkejä esille ja todella pohtivat mitä sanovat. Kaikki mitä kerrottiin, oli hyvin mietittyä.

Mielestäni tämä harjoitus innosti keskustelemaan ja pohtimaan asioita ihan eri tavalla kuin jos vain olisi istuttu pulpetissa ja joku olisi näitä edestäpäin kysellyt. Langan kiertyminen ja varsinkin lankojen poikki leikkaaminen oli hyvin vahva ja konkreettinen kokemus. Yksi oppilas vielä parin viikon jälkeen toivoi, että tehdään se harjoitus uudestaan.

Tunnin aihe: *Ihmisoikeudet*

Keskusteltiin aluksi ihmisoikeuksista, YK:sta, sen alajärjestöistä, Unicef-kävelystä jne. Miksi ihmisillä on oikeuksia ja velvollisuuksia jne. Tämän jälkeen oppilaat leikkasivat laput, joissa oli mainittuina kaikki ihmisoikeudet.

Laput levitettiin lattialle ja istuuduttiin piiriin niiden ympärille. Ihmisoikeuksiin sai aluksi rauhassa tutustua ja miettiä sieltä muutamia, joihin voisi keksiä jonkin esimerkin. Tämän jälkeen kaikki oppilaat vuorollaan saivat poimia minkä tahansa ihmisoikeuksista ja sanoa sen ääneen sekä mainita siihen liittyvän esimerkin. Näin käytiin kaikki helpommat oikeudet läpi. Lopuksi vielä avattiin niitä ihmisoikeuksia, jotka eivät olleet niin selviä. Nämä käytiin siten läpi, että jokainen sai valita sellaisen, jota ei tiennyt ja sitten niitä pohdittiin yhdessä. Kaikkia oikeuksia yritettiin avata mahdollisimman monella esimerkillä ja myös keskustelemalla miksi ja mitä varten kukin oikeus on määriteltynä.

Lopuksi kukin oppilas sai valita vihkoonsa kirjoitettavaksi ja piirrettäväksi seitsemän ihmisoikeutta. Joko sellaisen joka askarrutti, oli uusi, tai itselle tärkeä tai jollakin muulla perusteella.

Kun kaikki olivat kirjoittaneet ja piirtäneet nämä vihkoihinsa, laitettiin vihkot vielä esille pulpetille ja kukin sai käydä katsomassa ja laskemassa kuinka monta samaa ihmisoikeutta toisten vihkoista löytyi kuin mitä itse oli laittanut. Lopuksi vielä koottiin tämä havainto yhdessä.

Tunneilla piti vielä ehtiä tekemään seuraavat harjoitukset: Mulla on – leikki, Mä kans – piiri ja STOP-leikki, eli jossa kokeillaan miltä tuntuu jos joku seisoo hieman lähempänä kuin mihin on itse tottunut. Nämä kokeillaan vielä tänä keväänä eri oppilasryhmien kanssa.

Ihmisoikeusharjoituksesta keskusteltiin heti tunnin lopuksi ja mietittiin miltä se oli kustakin tuntunut. Samalla vielä palattiin edellisen viikon elämänverkko-harjoitukseen, joka oli jäänyt erityisesti mieleen.

8. Reflektointi

Tulokset

Tuloksena pitäisin sitä, että tarvetta tällaiselle keskustelulle, näille aiheille on paljon ja niitä tulisi tuoda säännöllisesti ja laajalti ja nimeen pedagogisesti miettien mahdollisemman paljon opetukseen mukaan. Tulisi järjestää paljon aikaa hyvin johdetulle keskustelulle ja asioiden purkamiselle ja vielä sillekin, että näihin aiheisiin voidaan palata aika ajoin. Tämä tietoisuus tulisi myös olla vahvasti oppilailla, että näitä asioita käydään yhdessä läpi säännöllisesti ja myös arkitilanteiden myötä tarvittaessa.

Arviointi

Tuntien sisällöt olivat tarpeellisia, ajankohtaisia ja antoivat hyvän pohjan jatkotyöstämiselle. Materiaalit ja opetusvinkit ja monenlaiset harjoitukset, joita näistä materiaaleista löytyi, olivat selkeitä ja mielekkäitä. Tuntien suunnitteleminen ja kokonaisuudet on hyvä miettiä erityisen hyvin ja myös varata aikaa keskustelulle ja sille, että kunkin oppilaan puheenvuoro on tärkeä. Myös sille on hyvä varata aikaa, että esille nousseisiin kysymyksiin tai harjoituksiin voidaan palata vielä uudestaan.

Olisin toivonut, että olisin voinut toteuttaa tätä mielenkiintoista ja tärkeää aihealuetta useammalla oppitunnilla ja useamman ryhmän kanssa. Ajanjakso, jolloin näitä tunteja olisi pitänyt pitää, sattui sellaiseksi, että käytännön syistä en päässyt tunteja pitämään kaikille ryhmille. Koska minulla ei ole omaa ryhmää, niin tuntien siirtäminen vie sitten aina aikansa. Monta mielenkiintoista kokonaisuutta ja harjoitusta olisi ollut mukava kokeilla. Ideoita ja ajatuksia kuitenkin tämän suunnittelun myötä tuli niin, että nyt tarttuminen ja tekeminen jatkossa on helpompaa ja ryhtyminenkin nopeampaa.

Mahdollisuudet

Tällaisten materiaalien käyttäminen, mitä koulutuksessa on tullut esille, on hyvin tärkeää ja antaa paljon uusia mahdollisuuksia kohdata oppilaiden nykyinen elämäntilanne ja toiveet.

Toivoisin, että mahdollisimman moni opettaja ja koulu saadaan tämän asian äärelle jalkauttamaan näitä aiheita arkityöhön.

Vahvuudet

Vahvuutena näkisin oppilaiden kiinnostuksen tällaisesta keskustelusta ja näistä aiheista. Vahvuutena oli tässä toteutuksessa myös pieni ryhmä, jossa kaikkien ajatuksille ja uusille muuttuville tilanteille oli aikaa.

Haasteet

Haaste on siinä miten saadaan koko kouluyhteisö mukaan, yksittäinen opettaja, ja koko henkilökunta sekä huoltajat osallistumaan yhdessä ja tukemaan lasta ja nuorta.

Haasteena on saada kaikki keskustelemaan ja rohkeasti esittämään omat mielipiteensä.

Heikkoudet

Tarvitaan lisää hyviä koulutuksia ja aikaa keskustelulle koulussa aikuisten kesken. Tällaisten harjoitusten ja tehtävien sekä aiheiden käsittelemisen tulisi olla säännöllistä ihan koulupolun alusta alkaen, jolloin opitaan keskustelemaan ensin pienemmistä mutta kullekin tärkeistä ja isoista asioista ja ajan myötä sitten kun on omaksuttu hyvä keskustelukulttuuri luokassa ja ryhmän kesken, niin osataan puhua ajankohtaisista asioista avoimesti.

9. Suositus

Materiaalia suosittelisin käyttämään rohkeasti ja laajalti ihan pienimmistä isoimpiin oppilaisiin. Monet asiat voi ottaa monille oppilasryhmille, kun materiaaliin perehtyy hyvin. Työpariopettajan kanssa tätä voisi hyvin yhdessä työstää ja toteuttaa, jolloin syntyisi varmasti hyvää keskustelua toteutusvaihtoehdoista huomioiden erilaiset oppilasryhmät. Myös materiaalien käyttämisen yhteydessä olisi hyvä keskustella paljon miksi näistä aiheista puhutaan sekä annettaisiin tilaa kaikkien ajatuksille ja pohdinnoille.

10. Muuta

Miten minä voisin opettajana ja rehtorina nostaa olemassa olevia materiaaleja opetukseen ja koulun käytänteisiin?

Turvataidot voisivat olla jonkun tiimin yhtenä aiheena.

Turvataidoista pidettäisiin säännöllisesti tietoiskuja/ohjausta kaikille opettajille.

Kannustaisin opettajia ja henkilökuntaa osallistumaan tästä aiheesta oleviin koulutuksiin. Kaikki koulutettaisiin.

Järjestettäisiin teemapäiviä.

Pyydetäisiin asiantuntijoita vierailemaan koululla.

Perehtyisin itse materiaaleihin hyvin ja kouluttautuisin lisää ja toisiin aiheita aktiivisesti oppitunneille ja teemapäiviin ja vanhempainiltoihin ja tapaamisiin.

Osallistaisin vanhempainyhdistystä aktiivisesti mukaan keskusteluun ja teemapäivien suunnitteluun.

Kyselisin toiveita huoltajilta.

Pitäisin huoltajille omia info-tietoiskuja.

Pyytäisin huoltajat mukaan oppitunneille seuraamaan opetusta, jossa aiheena Turvataidot yms.

Järjestäisin oppilaille ja koulun aikuisille erilaisia keskustelupiirejä, foorumeita, väittelyitä tms. ajankohtaisista aiheista.

Osallistaisin oppilashuoltoryhmää tämän teeman pariin myös ja kehittäisimme yhdessä toimintatapoja tms.

11. Lähteet

- Mun rajat – opetusmateriaali
- Turvataitoja lapsille – materiaali
- YK:n julistamat ihmisoikeudet